

**BİBLİOTECA APOSTOLİCA VATICANA TURC 4
NUMARALI DUA MECMUASI ÜZERİNE***

**BIBLIOTECA APOSTOLICA VATICANA TURC ON PRAYER
JOURNAL NUMBER 4**

*Ahu CAVLAZOĞLU DAVULCU***

Özet

Yaratana yalvarma, yardım dileme, yakın olma isteğinden doğan dua, insanoğlunun eksiklerini telafi etmek, isteklerini dile dökmek için kullandığı bir araçtır. Kişi ve yaratıcı arasında bağ kurulmasında vazife gören dua, kişinin her an yaratıcı ile iletişim kurma vesilesidir. Böylece birey ruhsal, fiziksel ve zihinsel açıdan rahatlama hisseder. Yapılan her dua aynı zamanda ibadetin özüdür. İbadetin edebiyatla buluştuğu noktalardan biri de dua mecmualarıdır. Konusu dua olan bu mecmualara milletimiz çok rağbet göstermiş, Türk edebiyatının farklı dönemlerinde manzum ve mensur olarak kaleme alınmıştır. Bunlardan biri de üzerinde çalışma yaptığımız ve makalemize konu olan Vatikan Devlet Kütüphanesi Türkçe Eserler Kataloğu, Vaticana turc 4 numarada kayıtlı dua mecmuasıdır. Pek çok duayı ihtiva eden dua mecmuasının önce tanıtımı yapılacaktır. Ardından bu dua mecmuasında yer alan Hāzā Şerh-i Du‘ā-yı Hızır İlyās, Şerh-i Du‘ā-yı İsm-i Āzam ve Şerh-i Mührü’l-Nübüvvet Şallallahu duaları transkribe edilerek dualar günümüz Türkçesine aktarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hızır İlyas duası, İsm-i Azam duası, Nübüvvet Mührü, Vatikan Devlet Kütüphanesi, dua mecmuaları.

Abstract:

* Araştırma Makalesi: Geliş tarihi: 03.03.2024; Kabul tarihi: 12.04.2024
Kaynak gösterilme: CAVLAZOĞLU DAVULCU, A. (2024) Biblioteca Apostolica Vaticana Turc 4 Numaralı Dua Mecmuası Üzerine, *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 16 /1, s. 23-34.

** Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi Bozkır Meslek Yüksek Okulu Pazarlama ve Reklamcılık Konya /TÜRKİYE ahucavlaz@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8899-4801>

Prayer, which arises from the desire to beg, ask for help, and be close to the Creator, is a tool used by human beings to compensate for their shortcomings and to express their wishes. Prayer, which serves to establish a connection between the person and the creator, is the occasion for the person to communicate with the creator at every moment. Thus, the individual feels spiritually, physically and mentally relaxed. One of the points where worship meets literature is prayer journals. One of the points where worship meets literature is prayer magazines. These magazines, the subject of which is prayer, have been very popular in our nation, and they have been written in verse and prose in different periods of Turkish literature. One of them is the Vatican State Library Turkish Works Catalog, Vaticana turc number 4, which is the subject of our article. A prayer magazine containing dozens of prayers will be introduced first. Then, the prayers of Hāzā Şerh-i Du'ā-yı Hızır İlyās, Şerh-i Du'ā-yı İsm-i Āzam ve Şerh-i Mührü'l-Nübüvvet Şallallahu in this prayer journal will be transcribed and the prayers will be translated into today's Turkish.

Key Words: Hızır İlyas Prayer, İsm-i Azam Prayer, Nubuwvet Seal, Vatican State Library, prayer journals.

Giriş

Türk Edebiyatında duanın karşılığı münacattır. Sözlükte “fısıldamak” anlamındaki necv kökünden türeyen münacat “fısıldaşmak ve bir sırrı paylaşmak” demektir; genellikle “yalvarmak, yakarmak, dua ve tazarruda bulunmak” manasında kullanılır. Edebiyat terimi olarak daha çok Allah’a yakarış maksadıyla yazılmış manzum ve mensur eserleri ifade eder (Macit, 2006: 563).

Kulluğun icabı ve duanın insana kattığı değer Kuran-ı Kerim’de Mü’min suresinin 60. ayeti (“Bana dua edin, duanıza cevap vereyim.”), Furkan suresinin 77. ayeti (“Duanız olmasa Rabbim size ne diye değer versin!”) ve Peygamberimizin “Dua ibadetin özüdür.” hadisi bu türün yaygınlaşması ve edebî hüviyet kazanmasında şüphesiz çok etkili olmuştur.

Dua içerikli eserlerin önemli bir kısmı tekke ve halk edebiyatı ürünleri içindedir. Özellikle halk arasında şifa amaçlı nesilden nesile aktararak günümüze kadar ulaşan manzum ve mensur dua metinleri olmuştur. Bu metinler Halk bilimi açısından oldukça zengin içerik oluşturan bir yapıya sahiptirler. Âmil Çelebioğlu, halk arasında dua folkloru haline gelmiş çoğunluğun bildiği çeşitli gülbanklar, yağmur duası, yemek duası, mevlit duası, aşure duası, nazar duası, hac duası, mektep duası, kitap duası, bir işe başlama duası, sefer duası, çevirgel duası, battal name duası, Hızır duası, hatim duası, kayıt duası, yeni ay duası, ezan duası, esnaf duası, kadeh duası, yatak duası vb. dualardan eserinde bahseder. Bu duaların çok azı günümüze kadar

ulaşmış çoğu unutulmuş, unutilan bazı dualar bilimsel çalışmalar ile tekrar gün yüzüne çıkmıştır (Çelebioğlu, 1983: 154).

Konusu dua olan yazma eserler dolayısıyla münacatlar yazarın manzum veya mensur olarak Yaratana bireysel yakarışından ziyade okuyanlar arasında tesiri ve yankısı daha büyük bir etkiye sahip sanat eserleridir. Bu sebeple bu eserlerin dili halkın daha kolay anlayabileceği yapıda sade, akıcı ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Dua metni yazan şairler ve yazarlar sanat yapmak kaygısından daha çok Yaratana karşı samimi duygularını sade bir üslupla dile getirmişlerdir. Sanatçıların üslubundaki bu samimiyet ve içtenlik bu metinleri halk arasında dua folkloru haline getirmiş adeta ibadet olarak yaygınlaştırmıştır.

Konusu dua olan bu mecmualara halk çok rağbet göstermiş, Türk edebiyatının farklı dönemlerinde manzum ve mensur olarak bu tür eserler çokça kaleme alınmıştır. Bu tür eserler sadece duaları bir araya getirmekle kalmaz, bunların faydalarını içeren metinlere de yer verirler. Bu bilgileri içeren yazmalardan biri de üzerinde çalışma yaptığımız ve makalemize konu olan Vatikan Devlet Kütüphanesi Türkçe Eserler Kataloğu, Vaticana Turc 4 numarada kayıtlı dua mecmuasıdır.

1. Nüsha Tavsifi

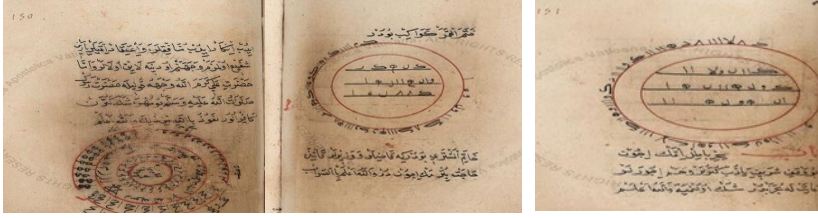
Makalemize konu olan Dua Mecmuası Vatikan Devlet Kütüphanesi Türkçe Eserler Kataloğu, Vaticana Turc 4 numarada kayıtlıdır. Kitabın kütüphane katalog numarası ve içte bulunan kütüphane mühründen onun turc 4 numarada kayıtlı olduğu çok net anlaşılmaktadır.

Resim 1. Eserin Giriş ve 1a sayfası, kapakta Vaticana numara 4 kaydı ve kütüphane mührü vardır.

Mecmua dua metinlerinin faydalarının anlatılması bakımından dikkat çekmektedir. Eser fiziksel olarak oldukça iyi durumdadır. Kahverengi vinlex bir cilde sahip olan mecmuanın dış kapağında Turco 4 kaydı bulunmaktadır. İç kapak mavimsi renktedir ve eser 159 varaktan oluşmaktadır. Yazı stilinden anlaşıldığı kadarıyla 159'a kadar olan varaklar aynı kişi tarafından yazılmıştır. Düzenli bir şekilde her sayfada rakame kaydı yer almaktadır. Bu kayıtlara göre

eserde 80b-81a sayfalarında eksiklik vardır. Sayfalar genellikle 9 satırdan oluşmaktadır. Metin hareketli nesihle mensur olarak yazılmıştır. Bunun şekiller ve tablolar sebebiyle nadir olarak bozulduğu da görülmüştür. Metnin başlık niteliğindeki kelime ya da ibarelerde kırmızı mürekkep dua ve şerh bölümlerinde siyah mürekkep kullanılmıştır.

Resim 2. Satır Düzenine Uyulmayan Sayfalardan Örnekler.

Yazma içinde Hazā Şerh-i Du‘ā-yı Hızır İlyās (1b-8a), Hazā Du‘ā-yı Hızır İlyās (8a- 15a) Hazā Du‘ā-yı Şalavāt (15b-22a), Şerh-i Du‘ā-yı Cebrāil (22a-23a), Du‘ā-yı Cebrāil (23b-26a) Şerh-i Du‘ā-yı İsm-i ‘Azam, (26a-27b), Hazā Du‘ā-yı İsm-i ‘Azam (27b-29b), bāb (Hazā Du‘ā-yı İsm-i ‘Azam şerh bölümü) (29b-30b), Hazā Du‘ā-yı İsm-i ‘Allāh (30b-35a), bāb (Hazā Du‘ā-yı İsm-i ‘Allāh şerh bölümü) (31a), Hazā Du‘ā-yı Seyf (35a-44a), Hazā Du‘ā-yı Mübārek (şerh bölümü) (44b), Hazā Du‘ā-yı Mübārek (44b-45a) bāb şerh-i Du‘ā (45a-46a), Du‘ā-yı Harāmī (şerh bölümü) (46b-49b) Hazā Du‘ā-yı Mübārek (dua bölümü) (49b-51a), Şerh-i Du‘ā-yı Feres (51a-52a), Rivāyet Enes Du‘ā-yı (56b-60a), Hazā Du‘ā-yı Devlet (60a-72b), Şerh-i Du‘ā-yı Nūr (72b-76a), Hazā Du‘ā-yı Nūr (76a- 82a), Şerh-i Du‘ā-yı Şerīf (82a-87b), Hazā Du‘ā-yı Şerīf (87b-93a), Havāşşü’l Kurān (93b-94a), Hazā Du‘ā-yı Evlāyī (94b-98a) Du‘ā-yı İsm-i ‘Allāh (şerh bölümü) (98a-104b), Hazā Du‘ā-yı İsm-i ‘Allāh (104b-105a), Şerh-i Du‘ā-yı Cemīl (105a- 107b), Hazā Du‘ā-yı Cemīl (107b-108b), Hazā Du‘ā-yı Mübārek (109a-110b), Hazā Du‘ā-yı Elmükerrrem (111a), Şerīfū’l-Mübārek (111b-113a), İsm-i ‘Allāh (113b-115a), Du‘ā-yı ‘Azīm (115a-116a), Du‘ā-yı ‘Azīm (116a-117a), Şerh-i Bāzubend-i Resūl (117a-118a), Du‘ā-yı Bāzubend-i Resūl (118a-118b), Şerh-i Du‘ā-yı Resūl (118b-119b), Şerh-i Du‘ā-yı Peygāmbere Şallallahu (119b-120a), Şerh-i Du‘ā-yı ‘Aqdu’l-lisān (120a-121a), Hazā Du‘ā-yı ‘Aqdu’l-lisān (121a-124a), Du‘ā-yı Süleymān (124a-124b), Hazā Du‘ā-yı Medīne (124b-131b), Şerh-i Du‘ā-yı Kadeh (131b-139b), Du‘ā-yı Kadeh (140a-148b) Şerh-i Mührü’n-Nübüvvet Şallallahu (148b-153a), Şerh-i Du‘ā-yı Bāyezīd-i Bistām (153a-157a), Şerh-i Du‘ā-yı Surhubād (157a-159b) yaprakları arasında kayıtlıdır.

Metnin içindeki başlıklarda önce “şerh” bölümü sonra Arapça “dua” bölümü yer almaktadır. Eser şerh literatürü içinde bazı dualarla faydalarının yer aldığı bu tarz dua kitaplarına misal teşkil etmektedir. Özellikle duaların faydaları üzerine kurulan bu mecmuanın içindeki dua ve duaların faydalarından aşağıda örnekler verilecektir. Vatikan Kütüphanesinde yer alan

bu dua kitabı, imla ve dil özellikleri, söz varlığı açısından Türk dili çalışmaları için oldukça önemlidir.

Eserin; müellifi veya müstensihisi, yazıldığı yer, yazıldığı dönem hakkında şimdilik herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Yazmanın sonunda temmet kaydı da yoktur. Metnin son sayfası veya sayfaları eksiktir. Bütün bu olumsuzluklara rağmen eserin dil özellikleri ve kelime hazinesi daha çok Eski Oğuz Türkçesinin özelliklerini yansıtmaktadır.

Eskicil ögeler yazma eserlerde döneminin dilini yansıtmaması bakımından oldukça önemlidir. Dilimizde zamanla Türkçe kelimeler ve ekler unutulmuş yerini yeni kelimelere veya yabancı dilden dilimize girmiş kelimelere bırakmıştır. Unutulmuş eskicil kelimelerin gün ışığına çıkarılmasının yolu tarihî metinlerin bilimsel olarak incelenmesidir (Çavdar 2018: 210).

Eski Anadolu Türkçesinin başlarında daima yuvarlak yardımcı ünlüye sahip olan -up/-üp zarf-fiil eki, dönemin sonlarında düz ünlülü olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ek, metinde yaygın olarak yuvarlak ünlüyle kullanılmıştır: yazup (2b/1-8, 3b/1); (yazdırup (6b/ 1, 8b/8); katup 6b/4); Eski Anadolu Türkçesi döneminde yardımcı ünlüsü yuvarlak olan -ur/ür eki metinde kullanılmıştır: bişürüp (5a/7); içüreler (5b/1-9); virülür (27a/5) (Ergin 2000: 214-341).

Dua mecmuasında tespit ettiğimiz bazı kelimeler Eski Anadolu Türkçesi devresinden sonra unutulmuş dil unsurları olarak karşımıza çıkar. Bu kelimeler eserin telif edildiği zamanı tespit açısından biz araştırmacılara ışık tutmakta ve yardımcı olmaktadır. Metinden çıkarıp aşağıya aldığımız kelimelerin hemen hemen tamamı dilimizde Eski Anadolu Türkçesi dönemine kadar kullanılan, daha sonra da kullanımdan düşen kelimeler olarak bilinirler (Yavuz-Gülmez, 2015: 29).

Metnimizden tespit ettiğimiz söz konusu kelimeler şunlardır: birle, daşra, dükeli, eyit-, ıssı, kaçık-, kanğı, kuru, şarbilan-, şayruluk, şeşil-, şol, tamu, uğrı, ulurağ, uşan-, viribi-, yarlıga-, yeğrek vb.

Aşağıda eserden örnekler verilecektir:

2.Hızır İlyas Duasının Faydaları

Hızır İlyas Duasını okuyanlar ve okutanlar bin kez Kur'an hatmetmiş, bin kul azat etmiş, bin kez Kâbe tavaf kılmış, bin kızıl sadaka vermiş, Allah yoluna vermiş ve şehit namazı kılmış, bin gece nafile namaz teheccüd namazı kılmış, gündüz oruç tutmuş, bin kez Peygambere salavat getirmiş gibi sevap kazanır. Duayı yanında taşıyanlar suda batmaz, ateşte yanmaz, ansızın gelen ölümden emin olur ve dünya darlığı yaşamaz. Dev ve peri kötülüğünden güvende olur. Padişahlar katında hürmetli olur. Bu duaya şek getiren kimseler neuzübillâh kâfir olur. Bu duanın yetmiş yedi türlü derde dermanı vardır. Bir kişinin ağrısı hastalığı olsa bu duayı yazıp içse Allah'ın izniyle şifa bulur. Kişi

bin kan eylemişse bile bu duayı yanında taşırırsa hepsinden kurtulur. Dua hangi evde olsa o ev ve oda yanmaz, eve iblis şeytan, hırsız girmez. Doğum yapan kadınlara duayı yazıp su ile içirseler oğlan dünyaya gelir. Duayı kişi üzerinde taşırırsa çıyan gibi sokan hayvanlardan korunmuş olur. Kişinin çok düşmanı olsa bu duayı üzerinde taşırırsa zarar görmez. Bir kişiyi kuduz dalasa duayı su ile içirseler faydası vardır. Sefere gidenler yanında taşırırsa vatanına sağ salim geri gelir. Köpek zarar etmez. Kurt derisine duayı yazıp sağ omuzunda taşısalar kendisine âşık ettirir ve davarları kurt düşse belasından kurtulur. Bu duayı kişi üstünde taşısın bu saydıklarımızdan emin ola. Halkın dili bağlı olur ne kadar kişi suçlu olsa suçunu söylemezler. Kişi hapisaneye düşse ve öldürmeye kast etseler duayı kurt derisine yazıp sağ omzunda taşırırsa kimse görmez zarar veremez. Kâfiristân'da bir kişi tutsak olsa duayı üzerinde taşırırsa kurtulur, gece gündüz gitsin insanların gözü bağlanır hiç görmezler. Bir kız evlenemese bu duayı sırça çanağa yazsın. Bu dua olmasa yemek yapan hanımın yemeği yemezler, rızkını Şeytan murdar eder. Duayı üzerinde taşıyan kişiden Şeytan 70 yıllık yol kaçır. Bir kişi bağlı olsa bu duayı kaz yumurtasına yazıp sıcak külde pişirse Allah'ın izniyle bağı çözülür. Hasta olan kişi bu duayı sırça çanağa yazarsa ve anne sütü içlerse kurtulur. Sancısı ağrısı olan duayı yazıp defne tohumu ile yayarsa şifa bulur. Bir hanım doğuramasa bu duayı safranla yazıp gül suyu ile sabah içerse elbette Allah'ın yardımıyla lütfuyla oğlan doğurur. Hanımı ile eşi arasında, kardeş ile kardeş arasında iyi geçinme yoksa bu duayı yazdırıp su ile yıkayıp o suyu içirseler uyum içinde bir geçim olur. Hısmıların taarruzlarından kurtulur. Baş ağrıyan kişi duayı boyunca yazdırıp üzerinde taşırırsa ağrıdan kurtulur ve boğazından yukarı ağrı görmez. Bu duayı toprağa okuyup o toprağı tuza katıp sığıra, deveye, ineğe, koyuna vermeseler sürü bereketli olur yavruları olur. Kısır hayvanların doğurması içi bu duayı toprağa okuyup üstlerine saçsalar iyi olur. Talihi olmayan kişi duayı evine koysa talihi açılır. Dua kefene yazdırılırsa kıyamete kadar çürümez. Kim ki bu duayı yazıp at boynuna bağlarsa hırsız çalamaz. Bu dua üzerine ant içerse nefesi dışarıdaysa içeri girmez, içerideyse dışarı çıkmaz. Kişi duayı yazdırıp üzerinde taşırırsa Allah bin huri kızı verir. Kim bu duayı içitse yazdırıp üstünde taşımaya heves eylemese o kişi cehennemlidir. Duayı üzerinde taşıyanı su batırılmaz. Bir kişinin boynuna taş bağlayıp bu duayı koynuna koysalar o kişi suya batmaz ve bu dua bereketinden Hızır ile İlyas bu duayı götürürdü. Deniz içinde o kişi karada gezer gibi gezerdi. Bu duaya Hızır İlyas Duası derler.

3.İsm-i Azam Duasının Faydaları

İsm-i Azam Duası demir üzerine okunursa demir erir. Deniz üzerine okunursa Allah kudretiyle deniz döner. Bir kimse aç ve susuz olsa bu duayı okuduğunda Hak Ta'ala o kişiyi doyurur, susuzluğunu giderir. Bir şehre ateş düşse yangın olsa bu duanın olduğu ev yanmaz. Cuma gecesi duayı okuyan kişinin tüm günahları bağışlanır. Sultan niyetine okunursa Allah Sultanı o kişiye tabi eder. Dua gece yatmadan önce okunursa İsm-i Azam Duasının okunan her harfi için sevap mükâfatını yazan yetmiş melek görevlendirilir.

Peygamberimiz rivayet eder bu duayı gece gündüz okuyanın Allah'ın izniyle günahları bağışlanır.

4.Nübüvvet Mührünün Faziletleri

Hazret-i Muhammed Mustafa sallâllâhu aleyhi ve selemin nübüvvetinin delili son peygamber oluşunun bir işareti olan nübüvvet mührü, peygamberlik mührüne bakan kişinin yüzü ve suretleri cehennem ateşinden kurtulur. Sabah vakti mührü bakılırsa akşam oluncaya kadar tüm bela ve kazadan korunur. Hırsızdan, soyguncudan yılan, çıyan tüm haşerattan korunur. Yeni ay çıktığı vakit nübüvvet mührüne bakılırsa tüm beladan, kazadan o kişi korunur ve toplum için de Padişahlar huzurunda saygınlığı, hürmeti, bahadırılığı artar. Yılın başında bakılırsa o yıl bitinceye kadar tüm hastalıklardan ve vebadan, ansızın gelen ölümden emin olur ve Hazret-i Resül sallâllâhu aleyhi ve sellemin mübarek cemalini ve cennette kendi makamını görmeden Peygamberimiz kıyamet gününde şefaatchi olayım demeden o kişi vefat etmez. Hazret-i Muhammed Mustafa sallâllâhu aleyhi ve sellem buyurur: Kim benim mührüme nazar ederse cehennemden ateşinden yüzü ve suretleri yanmaz ve kıyamette ona şefaatchi olacağım. Bu mührü bakıp itikad etmeyenlere şefaatchi olmam ve cehennem ateşine layık olurlar. Hazret-i Resül sallâllâhu aleyhi ve sellemin mührüne şüphe duyan inanmayan Allah korusun kâfir olur.

Resim 3: Mecmuanın 150 a Sayfasında Yer Alan Mührü'l-Nübüvvet.

5. Transkripsiyonlu Metin

1b ^[1] Hāzā Şerḫ-i Du‘ā-yı Hızır İlyās

^[2] Rivāyet kıılır Resūl ḥazretinden şallāllahu ^[3] ‘aleyhi ve sellem eydür her kim bu duāyı okusa ^[4] veyāhūd okutsa Ḥak ta‘ālā ol kişiye biñ ^[5] kez Qur‘ān’ı hatm kılmışca ve dahı biñ kul ^[6] āzād eylemişçe ve dahı biñ kez Ka‘beyi tavāf ^[7] eylemişçe ve dahı biñ kızıl altın şadaka ^[8] itmişçe ve Ḥak yoluna virmişçe ve dahı şehīd ^[9] namāzın kılmışca ve dahı biñ gice dün namāzın **2a** ^[1] kılmışca ve gündüzün oruç dutmuşca ve dahı ^[2] biñ kez peygāmbere şalavāt getürmişçe sevāb vire ^[3] ve her kim işbu du‘āyı götürse oda yanmaya ^[4] ve şuya ğarḫ olmaya ve müfācāt ölümünden emīn ^[5] ola ve dūnyā darlıgın görmeye ve dīvden ve perīden ^[6] emīn ola pādīşāhlar kıtında ḥurmetlü ola ^[7] her kim bu du‘āya şekk getürse kāfir olur ^[8] neüzü-bi‘llāh ve dahı işbu yetmiş yedi dürlü ^[9] derde dermānı vardur eger bir kişinüñ renci **2b** ^[1] olsa bu du‘āyı yazup içse şifā bula bi-izn-illāhi ^[2] ta‘ālā eger bir kişi biñ kan eylemiş olsa ^[3] bu du‘āyı getürse cem‘īsinden kırtula ve dahı ^[4] işbu du‘āyı kanġı evde olsa ol ev oda ^[5] yanmaya veyā girmeye ve dahı iblīs ve şeyṭān ^[6] girmeye ve dahı ol eve girüp uğrı nesne ^[7] almaya ve dahı ‘avrat şarbilansa bu du‘āyı ^[8] yazup suyıla içürelەر oġlan dūnyāya ^[9] gele ve dahı her kim bu du‘āyı götürse ilan **3a** ^[1] ve çıyān ve cümle ısırııcı cānverler kār kılmayalar ^[2] ve eger yer-ile gök arasında düşmān olsa ^[3] bu du‘āyı götürse hiç ziyān degirmeyeler ve eger ^[4] bir kişiyi kuduz talasa bu du‘āyı şü birle içürelەر ^[5] hem bez bağlaya kudurmaya ve dahı her kim bu du‘āyı ^[6] sefere götürse saġ ve selāmet girü vaṭanına ^[7] gele ve dahı her kim bu du‘āyı götürse aña it ^[8] ürmeye ve cem‘īsiniñ dili anuñ üzerine bağlana ^[9] ve dahı her kim bu du‘āyı kırt derisine **3b** ^[1] yazup saġ omuzunda götürseler her kim ^[2] anı göre cān gibi seve ‘aşıḫ ola ve dahı ^[3] şol kişinüñ davarına kırt düşse yāhūd ^[4] ilden çok duşlansa berekātin bulmaya bu du‘āyı ^[5] ol kişi götürsün bu didüklerimizden ^[6] emīn ola ve dahı her kim bu du‘āyı götürse ^[7] halkuñ dili anuñ üzerine bağlu ola ne kadar ^[8] şuçlu olsa şuçun dimeyeler dilleri bağlana ^[9] hiç söylemeyeler ve eger bir kişi zindāna koysalar **4a** ^[1] yā öldürmege kaşd eyleseler bu du‘āyı kırd deri- ^[2] sine yaza saġ omuzundan götüre ol ^[3] kişi kimese görmeye ziyān degürmeyeler ve eger ^[4] kāfiristānda bir kişi dutsaḫ olsa bu du‘ā ^[5] kendüde götürse halāş bula gice gündüz gitsün ^[6] cem‘ī kişinüñ gözi bağlana hiç görmeyeler ^[7] tā Müsülmānlar iline çıkmayınca ve bir kişinüñ elinde ^[8] yaġı elinden ve ayaġından döküle ve dahı bir kıızı ^[9] er almasa bu du‘āyı şırça çanaġa yaza ‘avrat **4b** ^[1] südiyle kız oġlan yüzüne dürt ve cümle halā- ^[2] yıḫ er ‘avrat müşteri olalar ‘acāyip göresin ^[3] eger bir kişi sevse ol anı sevmese ol ^[4] kişi adın anası adın bir pāre kāġıda yaza uş bu ^[5] du‘āyı yetmiş kez okuya şöyle ola kim ^[6] sensiz şovuk şuda içmeye yazar varsa ^[7] nesne şatmaġa cümle halāyık andan alalar ^[8] başına uşanalar ve mızıra ile bāzargānları ^[9] bu du‘ā olmayınca bāzara varmazlardı ve dahı **5a** ^[1] her kimdeki işbu du‘āyı olmasa anuñ yimegin ^[2] yimezlerdi ve dahı her kimde işbu duā ^[3] olmaya ol oñ rızkıñ şeyṭān murdār ^[4] eyler bu du‘āyı götüren kişiden şeyṭān ^[5] yetmiş yıllık yol

andan kaçır ve dahı bir ^[6] kiři bağlu olsa bu du‘āyı bir kaz yumurdasına ^[7] yazup ıssı küle bişürüp yaya bağı şeşile ^[8] bi-izn-illāh ta‘āla eger bir kişiye sayrılık ^[9] düşse bu du‘āyı şırça çanağa yaza gine **5b** ^[1] ‘avrat süd-ile az içürelər kırtula ve dahı ^[2] sancu yād yalan ağrısı ola bu du‘āyı yaza ^[3] defne tohm-ıla yaya řıfā bula ve dahı ‘avrat ^[4] doğurmasa bu du‘āyı misk ü za‘ferān-ıla yazup ^[5] gine gül řu-y-ıla řabāh içe elbetde oğlan ^[6] doğura Allāh ‘ināyet-ile ve dahı er-ile ‘avrat ara- ^[7] sında ya kardaş-ıla kardaş arasında ^[8] düzenlik olmasa bu du‘āyı yazdırup řu-y-ıla ^[9] yuya ol şuyı içürelər düzenlik ola sevi-**6a** ^[1] şeler şöyle ola kim sensüz ayru olmaya ^[2] bir kişiye beg veyā bir kağı kağısa veyāhüd ^[3] öldürmek dilese ol kiři bu du‘āyı götürse ^[4] karşusına varsa hiç nesne dimeyeler ^[5] ve eger dilerseñ kim bu du‘ā-y-ıla düşmānuñ ^[6] erligin bağlaya şöyle kim kıvup kırtula düş-^[7] mān niyetine bu du‘āyı kıyon bağırısadına ^[8] yedi kez okuya dege ve gine meşhed delüğine ^[9] řoka dilerseñ başı ağrıyan kiři bu du‘āyı **6b** ^[1] boyunca yazdırup götürre kırtula şöyle ola kim ^[2] boğazından yukaru ağrı görmeye eger ^[3] bu du‘āyı toprağa okuya ol toprağı duza ^[4] kıatup yā şığıra deveye yā [i]nege yā kıoyuna yā keçiye ^[5] virmeseler fi‘l-hāl yüklü ola eyü ola sürü bere- ^[6] ketlü ola cem‘isinden emīn ola ve eger kıyon ^[7] kıırılrsa yā deve köşegin almasa yā inek buza-^[8] ğısın almasa bu du‘āyı toprağa okuya üstüne ^[9] řaça cümlesine kefareť ola ve dahı bir kiřinüñ **7a** ^[1] řālī‘i olmasa bu du‘āyı evinde kıosun eyü ola ^[2] ve eger deñizler mürekkeb olsa ağaçlar kalem ^[3] olsa bu du‘ānuñ bir harfinüñ hayrın yazamayalar ^[4] tā kıyāmete degin eger bir kiři bu du‘āyı kefenine ^[5] yazdursa kıyāmete degin çürümeye gevdesinden ^[6] bir kıılı gitmeye her kim bu du‘āyı yaza at boynına ^[7] bağlaya hergiz uğrı almaya zinhār ve zinhār ^[8] bu du‘ā-y-ıla kimseye and virmeyeler and içse nefsi ^[9] içürüden daşra çıkmaya daşrada ise **7b** ^[1] içerü girmeye ve dahı her kim bu du‘āyı yaz-^[2] dirup götürse yā okutsa Hađ ta‘āla aña ^[3] biñ hürī kıızı vire gözler görmedük ^[4] ve kıulaqlar işitmedük ola her kim bu du‘āyı ^[5] işitse yazdırup götürmeğe heves eylemese ^[6] ol kiři tamulığdur bir kiři bu du‘āyı götür- ^[7] se řuya düşürse ol řu anı batırmaya ^[8] eger bir kiřinüñ boynına tař bağlasalar ^[9] bu du‘āyı kıoyuna kıosalar ol řuya batmaya **8a** ^[1] bu du‘ā berekātında Hızır‘la İlyās bu du‘āyı ^[2] götürürdi deñiz içinde kıurada gezer ^[3] gibi gezerdi atı ayağı altından toz ^[4] çığardı bu du‘āya hızır İlyās du‘āası ^[5] dirler budur **Hāzā du‘āyı Hızır İlyās**

26 a ^[2] řerħ-i Du‘ā-yı İsm-i Āzam

^[3] Hađ Ta‘ālanuñ habīb şallallahu‘aleyhi ve sellem ^[4] eyitdi kim hiç nesne yokdur Tengri kıatında ^[5] yegrek ola Lā İlahe İllāllah kelimesin dimekden ^[6] ve dahı iç bu du‘āyı okuñ Hađ Ta‘āla rüz ^[7] kıla sen şol nesneyi kim va‘ad eyledi Peyđamber ^[8] ‘aleyhi ve sellem eydür şol Tañrı hağıçün ^[9] kim beni Hađ Ta‘āla Peyđamber viribidi eger **26 b** ^[1] kimsene bu du‘āyı demür üzerine okusa ^[2] ol demür eriye Tañrı kıudretiyle eger deñiz üze-^[3] rine okusalar deñiz döñe eger bir kimseye ağlık ^[4] ye şusuzlık işişe bu du‘āyı okusa hađ ^[5] Ta‘āla anı toyıura ve kıandura ve eger bir řehr[e] ^[6] od düşse bu du‘ā olduğı ev yanmaya her kim ^[7] bu du‘āyı Cum‘a gicesi okusa Tañrı Ta‘āla ^[8] ol kiřinüñ

cem'î günâhın yarlıgaya eger ^[9] bir sultân niyetine okusa Tañrı Ta'âla ol **27a** ^[1] Sultânı aña muñ'eyleye eger yatacak vakt ^[2] okusa Haq Ta'âla her bir harfi çün yetmiş ^[3] ferişte viribiye ol yatınca müzdin yaza-^[4] lar Sultân eyitdi yâ Resüllallah her bir kişi ^[5] okusa işbu müzdi virülür mi didi ^[6] Peygâmbere eyitdi belî ya Selmân dahı haber vir-^[7] eydüm bundan uluraq eger korqmasaydum erseler ^[8] 'amelin terk idüp baña meşgûl olalardı eger çün ^[9] günâhlar itse dükeli kebâyirleri işlese şirkden **27b** ^[1] şirkden artuq bu du'âyı okusa dahı ölse ^[2] şehâdet mertebesin bula egerçi tevbesüz ^[3] dahı ölse Tañrı Ta'âla yarlıgaya ne görklü ^[4] ol kişiye kim bu du'âyı gicede ve gündüzde ^[5] okuya cümle mü'minleri yarlıgaya vallâhu'l'alem ^[6] **Hâzâ du'âyı İsm-i Âzam**

148b ^[7] Şerh-i Mührü'l-Nübüvvet Şallallahu

^[8] Şerh-i Nübüvvet-i Mührü'l-Nebî Muhammed Muştafâ 'aleyhişşalavat ^[9] Vesselâm her kim bu mühre nazar itse yüzi **149a** ^[1] ve şüretleri cehennem odundan azad ola eger sabâh ^[2] nazar itse ahşam olunca aña hiç âfât ve kazâyı ^[3] yetişmeye ve ahşam nazar itse şabâha dek cem'î belâdan ^[4] ve kazâdan emîn ola ve uğrıdan ve haramiden ^[5] ve yılandan ve çiyândan cem'î haşerât aña ziyân ^[6] degirmeyeler ve yeñi ay gördüğü vakt nazar itse âhiri ^[7] olunca cem'î belâdan ve kazâdan ve hatırlı nesnelere ^[8] emîn ola ve halk içinde ve Pâdişâhlar huzurunda şerif ^[9] olup ve hürmeti ve 'şeca'ati arta eger yılıñ ev **149b** ^[1] evvelinde nazar itse ol yıl tamâm olunca cem'î emrâz- ^[2] zdan ve vebâdan ve mevt ü mefâcandan emîn ola ^[3] Hazret-i Resûl Şalavât Allah-ı 'Aleyhi ve sellem mübârek cemâ-^[4] lin ve cennetde kendü maqâmın başında görmeyince ve saña ^[5] yüm-i kıyâmetde şefi' olam dimeyince dünyadan nakl ^[6] itmeye alâ zinhâr ve zinhâr hâce-yi 'âlem Muhammed ^[7] Muştafâ şalavât Allah 'Aleyhi ve Sellem buyurur kim benim ^[8] mührüme nazar itse yüzi şüretleri cehennem odundan ^[9] yanmaya ve kıyâmetde aña şefi' olam alâ bu mühre nazar **150a** ^[1] idüp aña rây idüp münâfıklar ve i'tikad itmeyeler yarın ^[2] şefi' olmazam ve cehennem odına lâyıq olalar ve ammâ ^[3] Hazret-i 'Alî Kerem Allah vechle kolayla Hazret-i Resûl ^[4] Şalavât Allah-ı 'Aleyhi ve sellem bu mühre şek getiren ^[5] kâfir olur ne'üzübillâh müzdlük Allâhu'l'alem.

Sonuç

1. Türk Edebiyatında duanın karşılığı münacattır. İslamiyet'in hâkim olduğu Anadolu topraklarında oldukça zengin bir dua kültürü/folkloru bulunmaktaydı. Bu zengin kültürün önemli eserleri arasında yer alan dua mecmuaları Türk edebiyatının farklı dönemlerinde manzum ve mensur olarak kaleme alınmıştır.
2. Halkın dinî folklorik yaşantısının önemli unsurları olan dualar, bilimsel çalışmalar ile tekrar gün yüzüne çıkmıştır. Makalemizin konusunu oluşturan Vatikan Devlet Kütüphanesi Türkçe Eserler Kataloğu, Vaticana turc 4 numarada kayıtlı dua mecmuasında önce "şerh" bölümünün sonra Arapça "dua" bölümünün yer aldığı tespit edilmiştir. Eser şerh literatürü

içinde bazı dualarla faydalarının yer aldığı bu tarz dua kitaplarına örnek teşkil etmektedir.

3. Eser 159 varaktan oluşmakta, yazı stilinden anlaşıldığı kadarıyla 159'a kadar olan varaklar aynı kişi tarafından yazılmıştır. Düzenli bir şekilde her sayfada rakabe kaydı yer almaktadır. Bu kayıtlara göre eserde 80b-81a sayfalarında eksiklik vardır. Sayfalar genellikle 9 satırdan oluşmaktadır. Metin harekeli nesihle mensur olarak yazılmıştır. Bunun şekiller ve tablolar sebebiyle nadir olarak bozulduğu da görülmüştür. Metnin başlık niteliğindeki kelime ya da ibarelerde kırmızı mürekkep, dua ve şerh bölümlerinde siyah mürekkep kullanılmıştır.
4. Eserin dil özellikleri ve kelime hazinesi daha çok Eski Oğuz Türkçesinin özelliklerini yansıtmaktadır. Dua mecmuasında tespit ettiğimiz bazı kelimeler Eski Anadolu Türkçesi devresinden sonra unutulmuş eskicil dil unsurları olarak tespit edilmiştir.
5. Eser halkın kolayca anlayabileceği yapıda sade, akıcı ve anlaşılır bir dille yazılmıştır.

Ekler

Resim 4: Mecmuanın İlk Sayfası.

Resim 5: Mecmuanın Son Sayfası.

Resim 6: Mecmuanın Kapak ve Cilt Bölümü.

Yazarların katkı düzeyleri:	Tek yazar: %100.
Etik komite onayı:	Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur.
Finansal Destek:	Çalışmada finansal destek alınmamıştır.
Çıkar çatışması:	Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Çakır, M. (2021). “Millî Kütüphane Yza 4466 Numarada Bulunan Bir Dua Mecmuası Üzerine”, Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 5(4), 1822-1840.
- Çavdar, Y. (2018). “Beylikler Dönemine Ait Bir Tebâreke Suresi Tefsirinde Eskicil (Arkaik) Sözcükler”, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 69, Nisan 2018, s. 209-224.
- Çelebioğlu, Â. (1983). “Türk Edebiyatında Manzûm Dinî Eserler”, Şükrü Elçin Armağanı, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Ankara.
- Ergin, M. (2000). Türk Dil Bilgisi, Boğaziçi yayımları, s. 214-341 İstanbul.
- Gürbüz, M. (2019). “Konya Büyükşehir Belediyesi Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi’ndeki 13229 Numaralı İlahi ve Dua Mecmuası”, Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 3/4, 179-220.
- Macit, M. (2006). “Münâcât”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, XXXI, s. 563- 564.
- Yavuz, O.-Gülmez, M. (2015). Manzum İlk Ashâb-ı Kehf Kıssası (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım). Palet Yayınları, Konya.
- Yazar, S. (2011). “Anadolu sahası Klâsik Türk Edebiyatında tercüme ve şerh geleneği”. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.turc.4
<https://islamansiklopedisi.org.tr/nubuvvet-muhru>
<http://yazmalar.gov.tr/katalog-tarama>